

YHDENVERTAISUUS- JA TASA-ARVOLAUTAKUNTA/Jaosto

Vammaisuus, lapsi, vammaiskortti, vertailukelpoinen tilanne, välitön syrjintä, läheissyjrintä, häirintä, elokuvanäytös

Diaarinumero: YVTLTK/8XX/2020

Antopäivä: XX.XX.2021

Vammainen hakija oli tapahtumahetkellä ollut 7-vuotias. Hän oli vierailut huoltajansa kanssa vastaajayhtiön elokuvateatterissa. Hakijan huoltaja oli tiedustellut elokuvateatterivierailun yhteydessä vastaajalta, pääsisikö hän yhdessä hakijan kanssa tämän avustajana maksutta sisään.

Vastaaja ei ollut myöntänyt maksutonta sisäänpääsyä hakijan avustajalle, vaikka hakijalla oli ollut EU-vammaiskortti A-merkinnällä. Hakijat katsoivat, että avustajan olisi tulisi tässä tapauksessa saada maksuton sisäänpääsy elokuvateatteriin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että EU-vammaiskortti ei velvoita palveluntarjoajaa myöntämään avustajalle ilmaista sisäänpääsyä, vaan elinkeinonharjoittaja voi päättää hinnoittelustaan itsenäisesti. Hinnoittelu ei kuitenkaan saa olla syrjivää.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaaja oli selvittänyt perustaneensa arvionsa hakijan vammaisuudesta lapsen ulkoiseen olemukseen ja tehneensä sen perusteella virheellisiä oletuksia hakijan vammaisuudesta ja avustajan tarpeesta.

Vastaajayritys oli ilmoittanut tarjonneensa vammaisille asiakkailleen avustajan maksuttoman sisäänpääsyn. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi, että vastaaja ei ollut esittänyt hyväksyttäviä perusteluja sille, miksi hakijan avustajalle ei ollut myönnetty maksutonta sisäänpääsyä vertailukelpoisessa tilanteessa, joten kyse oli ollut yhdenvertaisuuslain 8 ja 10 §:ssä kielletystä syrjinnästä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaaja oli esittänyt asiakaspalautteeseen sosiaalisessa mediassa vastatessaan asiakkaana olleen vammaisen lapsen huoltajaan kohdistuvia väitteitä väärinkäytöksestä sekä ”pummilla” elokuvateatteriin pyrkimisestä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että asiakaspalvelutilanteissa esiintyvät yleiset erimielisyydet tai muu yleinen vastakkainasettelu ei ole yhdenvertaisuuslain tarkoittamaa syrjintää, ellei asiakkaan kohtelu ole niin epäasiallista, että sitä voidaan pitää yhdenvertaisuuslain 14 §:n tarkoittamana häirintänä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta totesi, että vastaajan menettelyä vallinneissa olosuhteissa, ottaen erityisesti huomioon hakijoiden haavoittuva asema menettelyn kohdistuessa vammaiseen lapseen ja hänen huoltajaansa, voitiin objektiivisin perustein pitää henkilön ihmisarvoa loukkaavana. Lautakunta katsoi, että vastaaja oli hakijan vammaisuudesta johtuvasta syystä käyttäytymisellään

luonut vammaisen lapsen huoltajaa kohtaan halventavan ja nöyryyttävän sekä häntä kohtaan uhkaavan, vihamielisen ja hyökkäävän ilmapiirin yhdenvertaisuuslain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Kyse oli siten ollut yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentissa ja 14 §:n 1 momentissa kielletystä häirinnästä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoi vastaajan syrjineen vammaista hakijaa ja tämän huoltajaa. Lautakunta kielsi vastaajaa uusimasta hakijoihin kohdistamaansa syrjivää menettelyä.

(Lainvoimainen)

Asian tausta

Vammainen hakija (s. 2012) oli tapahtumahetkellä ollut 7-vuotias. Hakija oli vieraillut 1.8.2020 huoltajansa kanssa vastaajayhtiön elokuvateatterissa. Lipunmyynnissä oli tapahtumahetkellä työskennellyt vastaajayhtiön toimitusjohtaja.

Asiassa on riidatonta, että hakija on vammainen henkilö ja että hakija oli tapahtumahetkellä esittänyt hänelle myönnetyn EU-vammaiskortin, jossa on A-merkintä.

Hakijan vaatimukset

Hakijat pyytävät yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakuntaa toteamaan, että vastaajayhtiö on syrjinyt heitä vammaisuuden perusteella, ja kieltämään vastaajaa jatkamasta tai uusimasta syrjivää menettelyään.

Hakijan perustelut

Hakijan huoltaja oli tiedustellut 1.8.2020 tapahtuneen elokuvateatterivierailun yhteydessä vastaajalta, pääsisikö hän yhdessä hakijan kanssa tämän avustajana maksutta sisään.

Vastaaja ei ollut myöntänyt maksutonta sisäänpääsyä hakijan avustajalle, vaikka hakijalla oli ollut EU-vammaiskortti A-merkinnällä. Hakijat katsovat, että avustajan olisi tulisi tässä tapauksessa saada maksuton sisäänpääsy elokuvateatteriin.

Hakijoiden mukaan vastaaja oli perustanut päätöksensä muun muassa hakijan ulkonäön arviointiin ja sen perusteella tekemiinsä virheellisiin oletuksiin hakijan vammaisuudesta ja iästä. Hakijat katsovat, että vammaiskortti on juuri sitä varten, että vammainen henkilö voi vaivattomasti osoittaa vammaisuutensa tai avustajan tarpeensa.

Lisäksi hakijat katsovat, että vastaaja oli elokuvateatteriin sisäänpääsyn yhteydessä ja varsinkin sosiaalisessa mediassa käyttäytynyt häirintäkiellon vastaisesti. Vastaajan loukkaava käyttäytyminen liittyi hakijan vammaisuuteen ja käyttäytymisellä oli luotu hakijaa ja tämän huoltajaa halventava, nöyryyttävä, uhkaava, vihamielinen ja hyökkäävä ilmapiiri.

Hakijat katsovat vastaajan toimineen yhdenvertaisuuslain välittömän syrjinnän kiellon ja häirinnän kiellon vastaisesti yllä todetuilla perusteilla. Toissijaisesti hakijat katsovat, että asiassa on ollut kysymys kohtuullisten mukautusten epäämisestä.

Vastaajan vastaus

Vastaaja kiistää menettelleensä syrjivästi.

Vastaajan perustelut

Vastaaja katsoo, että hän oli ainoastaan ylläpitänyt tasa-arvoa, kun ei ollut päästänyt lapsen avustajana toiminutta äitiä lapsensa kanssa elokuvaesitykseen maksutta.

Vastaaja katsoo, että hakijan huoltaja oli antanut virheellistä tietoa siitä, että vammaiskortti edellyttää elinkeinonharjoittajaa myöntämään etuja sen haltijalle ja siten yrittänyt harhauttaa vastaajaa. Vastaaja katsoo, että avustajan maksuton sisäänpääsy on täysin vapaaehtoinen palvelu, johon hänellä ei ole velvoitetta. Vastaaja katsoo, että kyse oli ollut normaalista huoltajan vierailusta lapsensa kanssa elokuvateatterissa.

Vastaaja ei katso kirjoittaneensa sosiaalisessa mediassa epäasiallisesti.

Vastaajan mukaan, jos hakija olisi ollut jotenkin ulkoisesti poikkeava tai muuten erityiskohtelua edellyttävä, hänet sekä avustaja olisi päästetty maksutta elokuvateatteriin.

Vastaaja katsoo, että kaikkia 3–5-vuotiaiden lasten vanhemmat ovat aina samalla myös avustajia, koska pienet lapset tarvitsevat apua elokuvissa käyntiin. Vastaaja ilmoittaa luulleensa hakijaa ulkonäön perusteella noin 5-vuotiaaksi.

Vastaajan mukaan elokuvateatterin henkilökunta oli aiemmin päästänyt avustajia sisään maksutta. Vastaaja ilmoittaa päästäneensä aiemmin lapsen avustajia maksutta sisään elokuvateatteriin tilanteen mukaan.

Esittelijän esitys

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo vastaajan syrjineen hakijoita vammaisuuden perusteella, ja kieltää vastaajaa jatkamasta tai uusimasta hakijoihin kohdistuvaa syrjintää.

Kysymyksenasettelu

Asiassa on ensin arvioitava, syntyykö asiassa saadun selvityksen perusteella oletama syrjinnästä. Mikäli syrjintäoletaman katsotaan syntyneen, on arvioitava, onko vastaaja kyennyt kumoamaan syntyneen syrjintäoletaman

Perustelut

Sovellettavat oikeusohjeet

Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Pykälän 2 momentin mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan muun muassa vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentin mukaan ketään ei saa syrjiä muun muassa vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Syrjintä on kielletty riippumatta siitä, perustuuiko se henkilöä itseään vai jotakuta toista koskevaan tosiseikkaan tai oletukseen. Pykälän 2 momentin mukaan välittömän ja välillisen syrjinnän lisäksi kyseisessä laissa tarkoitettua syrjintää on häirintä, kohtuullisten mukautusten epääminen sekä ohje tai käsky syrjiä.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjinnästä voi olla kyse myös silloin, kun syrjivän menettelyn peruste ei liity syrjityksi tulleeseen henkilöön itseensä, vaan johonkuhun toiseen (ns. *läheissyrjintä*). Kiellettyä voi siten olla henkilön asettaminen epäedullisempaan asemaan esimerkiksi siksi, että hän on etniseen vähemmistöön kuuluvan, vammaisen tai säännöksen ensimmäisessä virkkeessä tarkoitetun muun henkilöön liittyvän ominaisuuden omaavan henkilön läheinen. Tällaisia ovat esimerkiksi perheenjäsenet ja sukulaiset sekä läheiset työtoverit ja ystävät. Euroopan unionin tuomioistuimien katsoi työsyrijintädirektiivin tulkintaa koskeneessa ratkaisussaan *Coleman* (tuomio 17.7.2008, C-303/06, EU:C:2008:415), että työntekijän asettaminen huonompaan asemaan sen takia, että hänellä on vammaisen lapsi, on syrjintää vammaisuuden perusteella, siitä huolimatta, että syrjityksi tullut henkilö ei itse ollut vammaisen. Tuomion perustelujen mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ei ole tarkoitus suojata vain tiettyjä henkilöluokkia, vaan antaa suojaa direktiivissä kiellettyjen erotteluperusteiden käyttämisestä vastaan. (HE 19/2014 vp s. 68.)

Välittömänä syrjintänä pidetään yhdenvertaisuuslain 10 §:n mukaan sitä, jos jotakuta kohdellaan henkilöön liittyvän syyn perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta on kohdeltu, kohdellaan tai kohdeltaisiin vertailukelpoisessa tilanteessa.

Yhdenvertaisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan erilainen kohtelu ei ole syrjintää, jos kohtelu perustuu lakiin ja sillä muutoin on hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia. Pykälän 2 momentin mukaan erilainen kohtelu on kuitenkin oikeutettua siinäkin tapauksessa, että kohtelun oikeuttamisperusteista ei ole säädetty, jos kohtelulla on perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävä tavoite ja keinot tavoitteen saavuttamiseksi ovat oikeasuhtaisia.

Yhdenvertaisuuslakia koskevan hallituksen esityksen mukaan epäsuotuisalla kohtelulla viitataan sellaiseen menettelyyn, joko tekoon tai laiminlyöntiin, jolla menettelyn kohde asetetaan muihin nähden huonompaan asemaan. Kyse voi siten olla esimerkiksi rajoitusten, vaatimusten, rasitteiden tai velvoitteiden asettamisesta vain tietyille henkilöille tai henkilöryhmälle samoin kuin esimerkiksi jonkin yleisesti saatavilla olevan etuuden, palvelun tai oikeuden epäämisestä tai rajoittamisesta. Vaatimus tilanteiden

vertailukelpoisuudesta viittaa siihen yleiseen periaatteeseen, että ihmisiä on samanlaisissa tapauksissa kohdeltava samalla tavalla. Jotta tilanteet olisivat säännöksessä tarkoitettussa mielessä vertailukelpoisia, tulee niiden olla rinnastettavissa toisiinsa oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta. (HE 19/2014 vp s. 70.)

Yhdenvertaisuuslain 15 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen, koulutuksen järjestäjän, työnantajan sekä tavaroiden tai palvelujen tarjoajan on tehtävä asianmukaiset ja kulloisessakin tilanteessa tarvittavat kohtuulliset mukautukset, jotta vammaisen henkilö voi yhdenvertaisesti muiden kanssa asioida viranomaisissa sekä saada koulutusta, työtä ja yleisesti tarjolla olevia tavaroita ja palveluita samoin kuin suoriutua työtehtävistä ja edetä työuralla.

Yhdenvertaisuuslain 14 §:n mukaan henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy 8 §:n 1 momentissa tarkoitettuun syyhyn ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyksilöiden synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustavanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan taikka muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Ihmisarvoa loukkaavana voidaan pitää sellaista käyttäytymistä, joka osoittaa perustavanlaatuisia kunnioituksen puutetta henkilöä kohtaan 8 §:n 1 momentissa tarkoitettua syyn takia tai joka tällaisesta syystä kyseenalaistaa henkilön oikeuden tulla kohdelluksi yhdenvertaisesti muiden kanssa. (HE 19/2014 vp s. 78.)

Esitöiden mukaan käyttäytymisen käsite olisi tässä yhteydessä ymmärrettävä laajasti siten, että kyse voi olla esimerkiksi puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamisesta taikka muunlaisesta viestinnästä (KHO 2011:22). (HE 19/2014 vp s. 78.)

Edelleen esitöiden mukaan kiellettyä on paitsi loukkaamistarkoituksessa tarkoitettu häirintä myös menettely, joka tosiasiallisesti on säännöksessä tarkoitettulla tavalla loukkaavaa. Ihmisarvoa loukkaavaa käyttäytymistä ei ole mikä tahansa toisen ihmisen loukkaavaksi kokema käyttäytyminen, vaan teon loukkaavuutta tulee arvioida objektiivisin perustein. Loukatun subjektiivisella käsityksellä eli sillä onko hän pahoittanut mielensä ei siten sinänsä ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa sitä, onko käyttäytyminen ollut häirintää. Olennaista on, voidaanko käyttäytymistä objektiivisin perustein arvioituna pitää henkilön ihmisarvoa loukkaavana. (HE 19/2014 vp s. 78.)

Lisäedellytyksenä on, että käyttäytymisellä luodaan loukattua tai loukattuja halventava tai nöyryyttävä taikka häntä tai heitä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Säännöksessä tarkoitettu ilmapiiri voi syntyä esimerkiksi esittämällä ihmisarvoa loukkaavia lausumia tai kiusaamalla muulla tavoin häirinnän kohdetta. (HE 19/2014 vp s. 78.)

Suomessa lailla (26/2016) voimaansaatetun YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen (CRPD, jälj. vammaisyleissopimus) 5 artiklan 2 kohdan mukaan

sopimuspuolet kieltävät kaiken syrjinnän vammaisuuden perusteella ja takaavat vammaisille henkilöille yhdenvertaisen ja tehokkaan oikeussuojan syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta.

Vammaisyleissopimuksen toteutumista valvovan komitean yleiskommentin nro 6 (2018) mukaan sopimuksen 5 artiklan 2 kohdan mukainen syrjintäkielto sisältää häirinnän kiellon. Komitean mukaan häirintä on syrjinnän muoto, jolla tarkoitetaan vammaisuuteen tai muihin syrjintäperusteisiin liittyvää ei-toivottua toimintaa, jonka tarkoituksena tai tosiasiallisena seurauksena on loukata henkilön ihmisarvoa ja luoda uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai hyökkäävä ilmapiiri. Tämä voi tapahtua teoin tai sanoin, jotka ylläpitävät vammaisten ihmisten erilaisuutta ja sortoa. Edelleen komitean mukaan "kiusaaminen" ja sen internetissä tapahtuva muoto, verkkokiusaaminen ja verkkoviha, ovat myös erityisen väkivaltaisia ja haitallisia viharikosten muotoja. (Committee on the Rights of Persons with Disabilities, General Comment No. 6 (2018), kohta 18).

Asian arviointi

Syrjintäolettamien syntyminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan vireillepanijan on syrjintää tai vastatoimia koskevaa asiaa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa käsiteltäessä esitettävä selvitystä seikoista, joihin vaatimus perustuu. Jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan syrjintäolettaja syntyy, jos vireillepanijan esittämien tai muiden asiaa käsiteltäessä esiin tulleiden seikkojen perusteella voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Ensimmäisessä vireillepanijan on esitettävä sellaista näyttöä tapahtumien kulusta tai muusta tosiseikastosta, jonka perusteella asiaa objektiivisesti arvioiden voidaan olettaa syrjinnän tai vastatoimien kieltoa rikotun. Pelkkä väite tai epäily syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta ei riittäisi olettamien syntymiseen. (HE 19/2014 vp s. 93.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan merkitystä ei ole sillä, onko tekijän tarkoituksena ollut syrjiä, jos menettelyä on objektiivisin perustein arvioituna pidettävä syrjintänä. (HE 19/2014 vp s.71.)

Yhdenvertaisuuslain esitöiden mukaan olettaja syrjinnän tai vastatoimien kiellon rikkomisesta voi perustua paitsi vireillepanijan, myös vastapuolen esille tuomiin seikkoihin taikka mahdolliseen muuhun asiaa käsiteltäessä saatuun selvitykseen. (HE 19/2014 vp s. 93.)

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on aikaisemmassa ratkaisukäytännössään katsonut, ettei VR-Yhtymä Oy:n tarjoamassa maksuttomassa saattajalipussa ole kysymys yksittäistapauksellisesta, vammaisen henkilön esittämään pyyntöön perustuvasta kohtuullisesta mukautuksesta, vaan yhtiön tarjoamasta maksuttomasta lisäpalvelusta, johon sillä ei ollut velvollisuutta (YVTltk 27/2015, 7.6.2016; YVTltk 296/2017, 26.9.2017). Edelleen Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on 5.2.2019 antamassaan ratkaisussa 508/2018 katsonut, ettei asiassa ollut perusteltua aihetta olettaa, että A:n oikeus saada

vastaajan puuha- ja eläinpuiston palveluja yhdenvertaisesti muiden lasten kanssa olisi edellyttänyt maksuttoman sisään pääsyn myöntämistä hakijalle tai muitakaan kohtuullisia mukautuksia. Näin ollen Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että nyt käsiteltävänä oleva avustajan maksutonta sisään pääsyä koskeva asia ei tule arvioitavaksi kohtuullisten mukautusten epäämisenä.

Kehitysvammaisten Palvelusäätiön ylläpitämän Vammaiskorttitoimiston ohjeistuksesta (<https://www.vammaiskortti.fi/>, käyty 28.9.2021) ilmenee, että EU-Vammaiskortti on vapaaehtoinen, vammaisten henkilöiden kommunikoinnin ja osallistumisen apuvälineenä Suomessa ja muissa EU-maissa toimiva kortti. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että EU-vammaiskortti ei velvoita palveluntarjoajaa myöntämään avustajalle ilmaista sisään pääsyä, vaan elinkeinonharjoittaja voi päättää hinnoittelustaan itsenäisesti. Tämä hinnoittelu ei kuitenkaan saa olla syrjivää, eikä se voi perustua elinkeinonharjoittajan tapauskohtaiseen arvioon.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että asiassa antamassaan selvityksessä vastaaja on antanut lippu- ja avustajakäytännöistään ristiriitaista tietoa. Yhtäältä vastaaja on vedonnut siihen, ettei maksutonta sisään pääsyä avustajalle myönnetä, kun hakijan avustaja on ollut tämän äiti. Toisaalta vastaaja ilmoittaa, että vammaisen henkilön äiti tai muu avustaja pääsee lähtökohtaisesti maksutta vastaajan elokuvateatteriin. Vastaajan antaman tiedon mukaan näin on toimittu vastaajayrityksessä myös aikaisemmin.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaaja on selvittänyt perustaneensa arvionsa hakijan vammaisuudesta lapsen ulkoiseen olemukseen ja tehneensä sen perusteella virheellisiä oletuksia hakijan vammaisuudesta ja avustajan tarpeesta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että yhdenvertaisuuslain 10 §:n syrjinnän kieltö ei edellytä, että jokaista kohdellaan aina täsmälleen samalla tavalla. Vaatimus tilanteiden vertailukelpoisuudesta viittaa siihen yleiseen periaatteeseen, että ihmisiä on samanlaisissa tapauksissa kohdeltava samalla tavalla. Jotta tilanteet olisivat säännöksessä tarkoitettua mielessä vertailukelpoisia, tulee niiden olla rinnastettavissa toisiinsa oikeudellisesti merkityksellisten seikkojen osalta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että käsillä olevassa asiassa oikeudellisesti merkityksellisenä seikkana on pidettävä sitä, että hakija on vammaisen henkilö. Vastaajayritys on ilmoittanut tarjonneensa vammaisille asiakkailleen avustajan maksuttoman sisään pääsyn. Hakijan kanssa vertailukelpoisessa tilanteessa ovat siten ne vammaiset asiakkaat, joille vastaaja tarjoaa avustajan maksuttoman sisään pääsyn elokuvateatteriin. Hakijan erilainen kohtelu on perustunut hänen ulkoiseen olemukseensa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja ei ole esittänyt hyväksyttäviä perusteluja sille, miksi hakijan avustajalle ei ole myönnetty maksutonta sisään pääsyä vertailukelpoisessa tilanteessa.

Asiassa on näin ollen syntynyt hakijan vammaisuuteen perustuva välitöntä syrjintää koskeva syrjintäoletus.

Syrjintäolettamien kumoaminen

Yhdenvertaisuuslain 28 §:n mukaan, jos asiaa käsiteltäessä esitettyjen selvitysten perusteella voidaan olettaa syrjinnän kieltoa rikotun, vastapuolen on kumotakseen oletuksen osoitettava, että kieltoa ei ole rikottu.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja ei ole saadun selvityksen perusteella esittänyt menettelylleen perus- ja ihmisoikeuksien kannalta hyväksyttävää tavoitetta tai muuta hyväksyttävää perustetta asettaessaan hakijan erilaiseen asemaan muihin vertailukelpoisissa tilanteissa oleviin asiakkaisiinsa nähden. Näin ollen asiassa ei ole tarpeen arvioida, ovatko vastaajan keinot tavoitteensa saavuttamiseksi olleet oikeasuhtaisia.

Edellä lausutuun perusteiden mukaan vastaaja ei ole kyennyt kumoamaan syntynyttä syrjintäolettamaa. Kyse on ollut yhdenvertaisuuslain 8 ja 10 §:ssä kielletystä syrjinnästä.

Häirintä

Hakijat ovat katsoneet lisäksi vastaajan kohdistaneen heihin yhdenvertaisuuslain 14 §:ssä tarkoitettua häirintää. Hakijat ovat esittäneet selvityksenä otteita vastaajayrityksen Facebook-sivuilla asiasta käydystä keskustelusta.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaaja esittää Facebook-sivuilla käydyssä keskustelussa pitkälti samoja argumentteja kuin lautakunnalle antamassaan vastauksessa. Kirjoituksissa käydään keskustelua etenkin siitä, edellyttääkö EU-vammaiskortti myöntämään joitain elinkeinonharjoittajaa sitovia etuja sen haltijalle ja onko hakijan huoltaja pyrkinyt jollain tavoin erehdyttämään elinkeinonharjoittajaa asiassa.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että keskustelussa on ollut kyse vastaajayrityksen vastaamisesta tapahtumista annettuun palautteeseen. Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että asiakaspalvelutilanteissa esiintyvät yleiset erimielisyydet tai muu yleinen vastakkainasettelu ei ole yhdenvertaisuuslain tarkoittamaa syrjintää, ellei asiakkaan kohtelu ole niin epäasiallista, että sitä voidaan pitää yhdenvertaisuuslain 14 §:n tarkoittamana häirintänä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajan menettely on tässä tapauksessa kohdistunut pääosin vammaisen lapsen huoltajaan. Vastaajan menettelyn epäasiallisuutta arvioidessaan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaaja on esittänyt sosiaalisen median kirjoituksissaan asiakkaana olleen vammaisen lapsen huoltajaan kohdistuvia väitteitä väärinkäytöksestä sekä ”pummilla” elokuvateatteriin pyrkimisestä.

[Suora lainaus käydystä keskustelusta poistettu tapausselesteesta.]

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta toteaa, että vastaajan menettelyä vallinneissa olosuhteissa, ottaen erityisesti huomioon hakijoiden haavoittuva asema menettelyn kohdistuessa vammaiseen lapseen ja hänen huoltajaansa, voidaan objektiivisin perustein pitää henkilön ihmisarvoa loukkaavana. Lautakunta katsoo, että vastaaja on hakijan vammaisuudesta johtuvasta syystä käyttäytymisellään luonut vammaisen lapsen huoltajaa kohtaan halventavan ja nöyryyttävän sekä häntä kohtaan uhkaavan, vihamielisen ja hyökkäävän ilmapiirin yhdenvertaisuuslain 14 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla.

Kyse on siten ollut yhdenvertaisuuslain 8 §:n 2 momentissa ja 14 §:n 1 momentissa kielletystä häirinnästä.

Johtopäätös

Edellä todetuin perustein yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta katsoo, että vastaaja on syrjinyt vammaista hakijaa ja tämän huoltajaa. Lautakunta kieltää vastaajaa uusimasta hakijoihin kohdistamaansa syrjivää menettelyä.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan päätös

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta päätti hyväksyä esittelijän esityksen.

Lainkohdat

Suomen perustuslaki (731/1999) 6 § 1 ja 2 momentti

Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) 8 §, 10 §, 11 §, 14 §, 15 § ja 28 §

YK:n yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista (SopS 26-27/2016) 5 artikla 2 kohta

Muutoksenhaku

Muutoksenhakuohjaus liitteenä.

Asian ovat päättäneet Outi Anttila (puheenjohtaja), Henrik Gustafsson, Paula Ilveskivi, Anna Moring ja Sonya Walkila. Asian esittelijä Maija Salmi Lipiäinen.